

عنوان رشته به فارسی و انگلیسی:

فناوری اطلاعات سلامت

Health Information Technology

مقطع تحصیلی:

کارشناسی پیوسته (BS)

تعریف رشته:

رشته فن آوری اطلاعات سلامت، شاخه‌ای از علوم پزشکی است که با استفاده از سخت افزارها و نرم افزارهای کامپیوتری به پردازش اطلاعات پرداخته، آنها را ذخیره، بازیابی و به اشتراک گذاشته و امکان استفاده از داده‌های سلامت و دانش را برای تسهیل ارتباطات و تصمیم سازی فراهم می‌سازد (۱).

شرایط و نحوه پذیرش در دوره:

به صورت متمرکز و از طریق کنکور سراسری با دارا بودن شرایط تحصیلی و سلامت جسمی و روانی مطابق مقررات پذیرش می‌شوند.

تاریخچه و سیر تکاملی دوره در جهان و ایران:

با رفرم استانداردسازی بیمارستان‌های آمریکا در اوائل قرن بیستم، توجه بسیار زیاد بیمارستان‌ها و پزشکان به مدارک پزشکی و ثبت اطلاعات بیماران جلب گردید. به همین دلیل انجمن پزشکی آمریکا و بدنبال آن انجمن مدارک پزشکی آمریکا (انجمن مدیریت اطلاعات سلامت آمریکا) برآن شدند تا با آموزش‌های دانشگاهی به تربیت افراد با تخصص فنی مناسب پرداخته و کیفیت مدارک پزشکی را ارتقاء دهند. در سال ۱۹۲۸ برای اولین بار انجمنی با موضوع مدارک پزشکی در دنیا شروع به کار کرد اما مجوز تدریس دوره‌های آموزشی این رشته در دانشگاه‌ها در سال ۱۹۳۴ رسماً صادر شد. در ایران اولین بار مدارک پزشکی در دروس دوره فوق لیسانس اداره امور بیمارستان‌ها تدریس شد. از سال ۱۳۴۳ در بیمارستان‌های جدیدالتاسیس برای هر بیمارستان یک نفر بایگان پزشکی به منظور تاسیس بخش مدارک پزشکی و نگهداری پرونده‌ها استخدام گردید. وزارت بهداشتی جهت تامین این نیروها در سال ۱۳۴۶ برای اولین بار اقدام به تاسیس آموزشگاهی نمود و در یک دوره یکساله به پرورش این کارکنان پرداختند. مرکز آموزش فنی هلال‌احمر از سال ۱۳۵۳ دوره‌های شش‌ماهه مدارک پزشکی را تشکیل داد. برخی از دروس این دوره عبارت از مدارک پزشکی، کدگذاری بیماری‌ها، آماربیمارستانی، اصول بایگانی، آناتومی، اصطلاحات پزشکی و کارآموزی بودند. آموزش‌های دانشگاهی رشته از سال ۱۳۵۱ در انستیتو عالی علوم بیمارستانی در تهران و در دوره های کاردانی و کارشناسی آغاز شد. پس از تشکیل وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی و ایجاد دانشگاه‌های علوم پزشکی از سال ۱۳۶۳ به بعد مقاطع کاردانی این رشته در این دانشگاه‌ها تاسیس شد. به دنبال دوره‌های کاردانی، دوره‌های کارشناسی، کارشناسی ارشد و دکتری نیز به ترتیب پیشنهاد و به تصویب نهائی شورای عالی برنامه‌ریزی رسید. اما در دهه ۱۹۹۰ در سراسر دنیا تغییراتی بنیادین در رشته مدارک پزشکی به علت تغییر مدارک پزشکی کاغذی به مدارک پزشکی کامپیوتری و الکترونیکی و نفوذ شگرف فناوری‌های اطلاعاتی در نحوه بکارگیری و استفاده از اطلاعات رخ داد و نام رشته و حرفه در سراسر دنیا از مدارک پزشکی به فناوری اطلاعات سلامت تغییر یافت تا چارچوبی روزآمد برای ارائه مدیریت فراگیر اطلاعات در حوزه سلامت و مبادله ایمن اطلاعات تدوین گردد. از آنجائیکه برای استفاده از فناوری‌های جدید بکارگیری نیروهای متخصص آموزش دیده ضروری می‌نمود و رویکردها و برنامه‌های درسی موجود پاسخگوی نیازهای اطلاعاتی جامعه نبودند، لذا نام رشته و حرفه مدارک پزشکی

در ایران نیز به فناوری اطلاعات سلامت تغییر یافت. در سال ۱۳۸۸ برنامه ریزی جدید درسی که تغییرات بسیار زیادی در سرفصل‌ها و محتوی دروس آن انجام شده بود از سوی شورای عالی انقلاب فرهنگی ابلاغ شد. دانشجویان این رشته با برنامه ریزی جدید مشغول به تحصیل شدند تا بتوانند تصدی و مدیریت بخش فناوری اطلاعات سلامت مشتمل بر تحلیل و سازماندهی اطلاعات و کدگذاری اطلاعات پزشکی بیماران در مراکز بهداشتی درمانی، تحلیل شاخص‌های آمار بیمارستانی، ارائه اطلاعات پزشکی به کاربران مجاز با رعایت موازین قانونی، اجرای مصوبات مربوط به اطلاعات پزشکی بیماران، مشارکت در امور مربوط به خدمات ماشینی اطلاعات سلامت و مشارکت در طراحی فرم‌های اطلاعات سلامت را برعهده گیرند. در حال حاضر (سال ۱۳۹۷) برنامه آموزشی کارشناسی پیوسته رشته فناوری اطلاعات سلامت توسط ۲۳ دانشکده وابسته به دانشگاه/دانشکده علوم پزشکی در حال اجراء است.

جایگاه شغلی دانش‌آموختگان:

دانش‌آموختگان این دوره می‌توانند در جایگاه‌های زیر انجام وظیفه نمایند:

- بیمارستان‌ها
- معاونت درمان
- معاونت بهداشتی
- معاونت پژوهشی
- سایر حوزه‌های ستادی
- کارشناس گروه آموزشی مربوطه

فلسفه (ارزش‌ها و باورها):

در تدوین این برنامه و در آموزش دانشجویان فناوری اطلاعات سلامت ارزش‌های زیر مدنظر می‌باشد:

- در این برنامه آموزشی سعی بر این است که اخلاق حرفه‌ای و مسئولیت‌پذیری دانشجویان تقویت شود.
- با آگاهی دانشجویان از منشور حقوقی بیمار، حق تصمیم‌گیری آگاهانه فرد در بدو پذیرش در مراکز بهداشتی، درمانی رعایت شود.
- در این برنامه سعی بر آن است تا با افزایش دانش حرفه‌ای و روزآمد، نخبه، بازیابی و به اشتراک‌گذاری اطلاعات سلامت به نحو احسن انجام تا ارتقاء سلامت افراد جامعه به بهترین شکل حاصل آید.
- با اتکاء به قدرت تفکر، خلاقیت و اخلاق، توزیع عادلانه خدمات و اطلاعات سلامت بدست می‌آید.
- استفاده از داده‌های سلامت و توزیع دانش در سایه کار تیمی معنی می‌یابد.
- در ارتباطات و تصمیم‌گیری‌ها به صحت اطلاعات، حقوق بیماران و مسئولیت حوزه سلامت توجه می‌گردد.

- استفاده از روش‌های نوین در آموزش که به بهبود یادگیری کمک نموده و بر پایه ضرورت، نیاز و توانائی طرح ریزی شده باشد، بکار گرفته شود.
- اطلاعات و خدمات سلامت با حفظ حریم شخصی و امنیت و محرمانگی اطلاعات افراد در دسترس قرار گیرد.
- استفاده از نتایج تحقیقات در افزایش کیفیت آموزش‌ها کمک می‌نماید.
- آموزش رشته فناوری اطلاعات سلامت منجر به افزایش توانایی حرفه‌ای دانشجویان در بکارگیری فناوری‌های اطلاعاتی در حوزه سلامت گردد.
- مشارکت بیمار در امر درمان از طریق اخذ رضایت آگاهانه حفظ شود.
- از بیمار، ارائه کنندگان مراقبت و بیمارستان با رعایت جنبه‌های قانونی اطلاعات سلامت حمایت گردد.

دورنما (چشم‌انداز):

طی ده سال آینده برنامه آموزشی دوره کارشناسی فناوری اطلاعات سلامت همگام با نیازها و رویکردهای در حال تغییر جامعه خواهد توانست استانداردهای منطقه‌ای و جهانی رشته فناوری اطلاعات سلامت را کسب نماید. دانش آموختگان این رشته، جایگاه تعریف شده و موثری در ارائه اطلاعات سلامت در کلیه سطوح و واحدهای وابسته به مدیریت و فناوری اطلاعات سلامت در نظام سلامت کشور بدست خواهند آورد. دانش آموختگان این رشته، خدمات موثری را در راستای ارتقای کیفیت خدمات، ارائه خواهند نمود و از نظر استانداردهای مدیریت اطلاعات در مقایسه با کشورهای منطقه رتبه اول تا سوم را کسب خواهند نمود.

رسالت (ماموریت):

رسالت این دوره، تربیت نیروهای آگاه به مسائل علمی روز، توانمند، مسئولیت‌پذیر و حساس به سلامت افراد و جامعه در حیطه فناوری اطلاعات سلامت است که تخصص خود را در زمینه‌های بکارگیری فناوری اطلاعات در حوزه سلامت، پردازش، ذخیره و بازیابی اطلاعات جهت تسهیل ارتباطات تیم درمانی و تصمیم سازی در نظام سلامت در اختیار جامعه قرار دهند و با برقراری ارتباط موثر، اطلاعات بالینی و مالی (کنترل هزینه و کاهش کسورات بیمارستانی) مورد نیاز را برای ارائه دهندگان در عرصه های آموزشی، پژوهشی، بهداشتی، درمانی و موسسات بیمه فراهم و از حقوق و اطلاعات بیماران و بیمارستان حمایت کنند.

اهداف کلی:

اهداف این رشته در مقطع کارشناسی عبارتند از تربیت دانش آموختگانی که:

- بتوانند به پردازش و مدیریت داده‌های اطلاعات سلامت با استفاده از سخت افزارها و نرم‌افزارهای کامپیوتری بپردازند.
- در راستای ارتقاء خدمات درمانی، داده‌های سلامت را جمع آوری، ذخیره، بازیابی، پردازش و تفسیر نمایند.
- سیستم اشتراک‌گذاری داده‌های سلامت فراهم سازند، تا ارتباطات و تصمیم سازی در نظام سلامت تسهیل گردد.

- فناوری‌های اطلاعاتی در حوزه سلامت را بکارگیرند.

توانمندی‌ها و مهارت‌های مورد انتظار برای دانش‌آموختگان (Expected Competencies)

الف: توانمندی‌های پایه مورد انتظار (General Competencies):

- مهارت‌های ارتباطی-تعامل
- مهارت‌های تفکر نقادانه و حل مسئله
- مهارت‌های مدیریت (سیاست‌گذاری- برنامه ریزی- سازماندهی- پایش، نظارت و کنترل- ارزشیابی)
- عملکرد مبتنی بر شواهد
- عملکرد مبتنی بر فرآیند
- کار در محیط‌های حرفه‌ای
- آموزش مسایل مربوط به رشته به ذینفعان
- توانایی سالم‌سازی فیزیکی و روانی محیط کار

ب: توانمندی‌های اختصاصی مورد انتظار (Special Competencies):

- پذیرش بیماران بستری، سرپائی و اورژانس
- ذخیره، بازیابی و به اشتراک گذاری اطلاعات
- کدگذاری بیماری‌ها، اقدامات و مرگ و میر
- مدیریت سیستم‌های اطلاعات بیمارستانی (Health Information System-HIS)
- مدیریت آمار و فناوری اطلاعات
- تهیه، پردازش، تفسیر و نمایش آمارهای مرتبط با سلامت
- مدیریت کیفیت داده‌ها
- ثبت بیماری‌ها و مدیریت نظام ثبت بیماری‌ها
- استفاده (بکارگیری) از فناوری‌های اطلاعاتی در حوزه سلامت
- پاسخگوئی به مراجعات قانونی بیماران و مراجع قانونی نیصلاح
- حفاظت از امنیت اطلاعات سلامت
- بکارگیری اطلاعات بالینی و اداری

- پیگیری و رسیدگی به مستندات ترخیصی بیماران جهت امور بیمه‌ای و محاسبه هزینه‌ها
- کارشناسی‌های بیمه‌ای
- بازدید از واحدهای درمانی
- تصدی سامانه‌های اطلاعاتی در حوزه‌های ستادی
- کارشناسی امور فناوری اطلاعات در واحدهای آموزشی و پژوهشی

انتظارات اخلاقی از فراگیران

- منشور حقوقی^(۱) بیماران به خصوص حفظ محرمانگی و امنیت اطلاعات و حریم شخصی را دقیقاً رعایت نمایند.
- مقررات مربوط به امنیت اطلاعات در سیستم‌های اطلاعاتی را رعایت نمایند.
- مقررات مرتبط با حفاظت و ایمنی (Safety) بیماران، کارکنان و محیط کار را دقیقاً رعایت نمایند
- مقررات مرتبط با Dress Code^(۲) را رعایت نمایند.
- حرفه‌ای‌گرایی (Professionalism) را رعایت نمایند.
- از منابع و تجهیزاتی که تحت هر شرایطی با آن کار می‌کنند، محافظت نمایند.
- به استادان، کارکنان، هم‌دوره‌ها و فراگیران دیگر احترام بگذارند و در ایجاد جو صمیمی و احترام‌آمیز در محیط کار مشارکت نمایند.
- در نقد برنامه‌ها، ملاحظات اخلاق اجتماعی و حرفه‌ای را رعایت کنند.
- در انجام پژوهش‌های مربوط به رشته، نکات اخلاق پژوهش را رعایت نمایند.
- موارد ۱،۲ در بخش ضمایم این برنامه آورده شده‌اند.